

Izdati vsak dan razen nedelje in praznikov.
Iskani dnevno razen nedelje in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2057 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2057 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XL

Črna lista
in 25.00

Registered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 29. januarja (January 29), 1927.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 24

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SVARILLO ZOPER IMPERIALIZMA NO NEVARNOST

Tri poti so odprte za Združeno državo. — Razmodišče, intervencija z orožjem ali preklic embarga za orožje.

Washington, D. C. — Senator Robinson je pričel razpravo o svoji resoluciji, ki predlaga razsodišče za izravnavo mehiških homati. V svojem govoru je svaril proti nevarnostim agresivnega imperializma.

Združenim državam so odprta samo tri poti pri uravnavi mehiškega položaja, je dejal Robinson. Ali se stvar predloži razsodišču in se zadeva reši v duhu 39 pogodb, ki so bile sprejete zadnje leta s raznimi državami, ali mora intervenirati z orožjem ali v Mehiki, ali pa preklicati embargo na orožje in tako izročiti Mehiko sporu, ali narhiji, uničenju lastnine na deželo in nedolžnih človeških življenj.

Oborožena intervencija v podporo zahtev ameriških oljnih družb, je naglašal Robinson, bi pomenila dolgotrajno guerileško vojno z mehiškimi patrijoti in senatorji, ki zdaj žive, bi ne dočakali, da bi se ameriška armada umaknila z mehiškega ozemlja.

Odpoved priznanja in preklic embarga na orožje bi pomenilo končno strmoglavljenje sedanje mehiške vlade, in po njegovem mnenju bi dalje pomenilo krvoprelitje, v katerem bi bilo ubiti na tisoče Američanov, ki se iščejo sporov z Mehiko in uničene bi bilo za tisoče milijonov dolarjev vredne ameriške lastnine. Tako bi bil uničen prvi cilj ameriške politike. V obupu bi Mehikanci se poslužili baklje in sekire nad vsem, kar bi bila lastnina ameriških državljanov.

Robinson je naglašal, da bi taka akcija vplivala na tisoče in tisoče Američanov v latinski Ameriki. Ti Američani pagno sledo dogodkom v Mehiki in potizam washingtonske vlade. Videli so v minulih letih dvakrat intervenirati Združene države v Mehiki in prejšnjih letih. Trejta vporaba sile ali provokacija bi povzročila sovražstvo do Združenih držav v Centralni in Južni Ameriki, pa tudi v Mehiki.

Robinson je razgalil, da se senatorji misli, ko je državni tajnik Kellogg prišel s svojim "boljševiškim parkljom" pred senatni odsek, da so razmere dozele že tako daleč, da so pri prelomu stikov z Mehiko. Razprava v kongresni zbornici in senatu je vzbudila čustva. Polozaj je bil prenevarjen za držanje križem rok. Bil je čas, da se vstopi, da se zadeva predloži razsodišču in se tako pridobi zopet zaupanje latinske Amerike.

Peti dijak samomorilec.

Chicago. — Henry R. Kasson, dijak na Michigan univerzi in sin bogatega čikaškega podjetnika, se je v četrtek usmrtil s strupom. To je že peti visjolec, ki je izvršil samomor v zadnjih dveh mesecih v Ameriki. Kasson ni pustil pisma, da bi pojasnil svoj samomor. Na mizi v sobi, kjer so našli mrtlica, je ležala odprta knjiga Dantejevega "Inferna."

Vanzetti je spisal brošuro.

Sacco-Vanzettijev obrambni odbor je te dni naznanil, da je izšla knjižica "Background of the Plymouth Trial," katero je spisal Bartolomeo Vanzetti v zaporu. Tiskana je bila v Bostonu in stane 25c. V brošuri opisuje Vanzetti potek svoje sodne obravnave v Plymouthu, Mass.

BORAH ZANTEVA, DA AME- RISKO BOJNO BRODOVJE ODMAH ZAPUSTI KITAJSKO

"Ameriški misijonarji in mešetarji naj gredo domov, če se boje ostan na Kitajskem!" pravi opozicijski senator. "Velika Britanija podžiga Kitajce na vojno," pravi Evgen Cen. Indija se punta proti pošiljanju svojih ljudi na Kitajsko, kjer bodo topovna krma za Angleže.

Washington, D. C., 28. jan. — Senator Borah je včeraj v senatni zbornici zahteval, da Združene države takoj odpovejo svoje bojno brodovje domov iz kitajskih vod. Državni departement naj odmah obvesti vse Američane na Kitajskem, naj gredo domov, če se kateri ne čuti varnega tamkaj. Borah je dejal, da simpatizira s kitajskimi revolucionarji in da ima kitajsko ljudstvo popolnoma prav, da se postavi na lastne noge in se iznebi nadležne nadvlade inozemcev.

"Najveličastnejši prizor na vsem svetu se danes odigrava na Kitajskem, kjer veliko ljudstvo po dolgih letih zatiranja od zunanjih sil prihaja k zavednosti in samostojnosti," je rekel Borah. "Nacionalistični duh združuje kitajsko ljudstvo in jaz vidim v tem duhu sijajen preobrat na Kitajskem. Kitajsko ljudstvo stopa na površje in zavzame svoje upravičeno mesto v družini narodov. Edina stvar, ki morda ogroža in zlomi ta duh, so tuje oborožene sile, ki zdaj prihajajo na Kitajsko."

Borah je dejal, da Amerika ne sme na noben način delati vtisa, da je zaveznik angleškega imperijalizma na Kitajskem. Dokler pa so naše bojne ladje v kitajskih lukah, je tak vtis moč. Zato ven iz Kitajske!

Uradniki državnega departementa so sredi rekli, z ozirom na Borahovo zahtevo, da je takojšnja izpraznitev Američanov nemogoča, ker so preveč raztreseni po vsaj Kitajski; tisti pa, ki bi lahko šli, nočejo iti, pač pa zahtevajo oboroženo zaščito. Večinoma so to misijonarji, sektaški učitelji, odvetniki in trgovci.

Sangaj, 28. jan. — Evgen Cen, zunanji minister kitajske revo-

Nimsko hierarhija zapuška Mehiko

Dvesto škofov in duhovnov odhaja v Združene države in drugam. Klerikalni vstahi povod kaže pred četimi in se podajajo.

Mexico City, 28. jan. — Dvesto rimsko-katoliških nadškofov, škofov in drugih višjih duhovnov, med katerimi je tudi nadškof Mora Y Del Rio, glava rimskake hierarhije v Mehiki, odide v Združene države in druge dežele v prihodnjih desetih dneh.

Mexico City, 28. jan. — Vojni urad poroča, da je klerikalna revolta v državi Durango zadušena. General Enrique Leon, ki vodi tamkaj zvezne čete, je ujel 200 vatašev.

Klerikalna voditelja Urbano Levin, bivši guverner države Guerrero, in Victoriano Barceñas sta bila včeraj ubita v spopadu s federalci med Carbonero in Zochilpo v Morelosu. Brata Octavio in William Escobza, bogata posostnika in odlična katoliška voditelja iz Quesere v državi Jalisco, sta ujeta.

Poročilo se dalje glasi, da klerikalni vstahi se zdaj nikjer več ne spuščajo v boje s federalci; kjer gledajo vojake, hitro pobegnejo. Veliko jih je že kapituliralo.

Zvezne oblasti so včeraj poslale močan oddelek konjenice v Guadajalaro, ko so bile informirane, da se tamkaj skriva nadškof Orozco Jimenez, o katerem je bilo poročano, da je na čelu klerikalne vstalske tolpe.

KAN GRE DENAR ZAVAROVAL- NIH DRUŽB

Ali ima ljudstvo kakšne koristi od njega? Ta denar služi v resnici za obteženo ljudske butare.

Chicago, Ill. — Kapitalistični zvedenec Arthur R. Marsh v ekonomiji, je priobčil v "The Annalist" članek, ki mora odpreti še onim oč, ki so dozdaj duševno spali in verjeli, da so privatne zavarovalne družbe potrebne v gospodarskem življenju naroda.

Marsh pravi, ko govori, kako imajo privatne zavarovalne družbe naložen denar, da ima 52 privatnih zavarovalnih družb, ki zavarujejo za posmrtnino, od svojega premoženja posejnih \$1,900,000 na farmah, kot vknjiženi dolg. \$9,128,000,000 je vknjiženih kot dolg na drugih posestvih. \$1,116,000,000 je naloženih v obveznicah Združenih držav, Kanade in drugih tujezemskih držav v državnih in občinskih obveznicah, \$3,420,000,000, je naloženih v korporacijskih delnicah in obveznicah.

Marsh zaključuje svoj članek, ako se k pramoženju zavarovalnih družb prišteje še premoženje zavarovalnih družb, ki zavarujejo proti ognju, škodi na morju itd., tedaj znese premoženje \$17,000,000,000 ali štiri odstotke in sedem desetink odstotka vsa sredstva premoženja. Od ameriškega ljudstva poberejo na leto okoli štirih milijard dolarjev za pristojbine, kar znese skoraj šest odstotkov vsa sredstva ameriškega ljudstva. Dohodki zavarovalnih družb so znašali v preteklem letu \$4,750,000,000 ali skoraj sedem odstotkov vsa sredstva ameriškega ljudstva.

Vsi ti ogromni dohodki in premoženje so pod kontrolo privatnih oseb. Ljudstvo bi si lahko pomagalo na dvojen način. Ali spravi vse zavarovanje pod državno kontrolo, ali se pa olajša delo bratskim podpornim organizacijam. Ako bratske podporne organizacije lahko zavarujejo svoje člane za slučaj smrti, bolezni in nesreče, zakaj bi ne zavarovale svojih članov proti požaru, nesrečam na morju ali drugi škodi? Zakoni za nalaganje denarja bratskih podpornih organizacij bi morali biti ravnotako liberalni, kot so za privatne zavarovalne družbe. Da ti zakoni niso tako liberalni, kot za privatne liberalne družbe, pa skrbijo privatne zavarovalne družbe s svojimi parlamentarnimi zakulankami in in še z drugim pritiskom na zakonodajce.

Preč s politiko iz bratskih podpornih organizacij, pravijo ljudje, da lahko svojo politiko uganjajo v bratskih podpornih organizacijah, ki je seveda protijudska, proti bratskim podpornim organizacijam, sploh vsemu, kar ima koristiti ljudstvu.

Razne državne vlade v Avstraliji so že zdavnaj dokazale, da se državne zavarovalnice blagoslov za ljudstvo, ker se tako uspešno upravljajo, da so stroški zavarovanja veliko nižji kot pri privatnih zavarovalnicah. Tudi bratske podporne organizacije so dokazale, da imajo njeni člani za prispevke, ki jih vplačujejo veliko večje ugodnosti, kot za enako visoke prispevke, ki jih plačujejo privatnim zavarovalnim družbam.

To pa pokazuje, da se člani bratskih podpornih organizacij ne brigajo, kakšno politiko uganjajo oni, ki kriče proč s politiko iz bratskih podpornih organizacij.

Rudarji financirajo veliko kampanjo

Konvencija v Indianapolisu je pooblastila razpisanje izrednih asessmentov za sklad več milijonov dolarjev, ki je potreben za organiziranje rudarjev v južnih državah ali pa za stavko, ki morda pride. Mnogo delegatov je proti temu.

Indianapolis. — Trideseta redna konvencija United Mine Workers of America je v četrtek sklenila, da ima eksekutiva unije polno moč razpisati izredne asemente na članstvo v svrhu, da se ustanovi večmilijondolarki sklad za organiziranje rudarjev južno od reke Ohio in eventualno za stavko, če pride to spomlad. Govorilo se je, da unija potrebuje najmanj deset milijonov dolarjev, če hoče uspešno voditi kampanjo za organiziranje vseh rudarjev v distriktih mehkega premoga v Združenih državah.

Predlog za podelitev neomejene moči gl. odbornikom glede nalaganja izrednih asessmentov je bil sprejet z 943 glasovi proti 548.

Debata o predlogu je bila vroča. Mnogi delegatje so ugovarjali. Rekli so, da predlog daje odbornikom avtokratično moč in da mora večina rudarjev v uniji imeti zadnjo besedo. Ko je bilo glasovanje končano, so oponentje zahtevali polmensko glasovanje. Podpredsednik Murray je odgovoril, da pomenko glasovanje stane čas in denar, končno pa mora 30 odstotkov delegatov zahtevati tako glasovanje. Vračlo se je glasovanje, ki je pokazalo, da je 444 delegatov za polmensko glasovanje. Nato je Murray naznanil, da manjka tri glasove do 30 odstotkov.

Za organizatorični sklad se je najbolj potegoval Harry Flahwick iz Illinoisa. Rekel je, da neunijski distrikti v West Virginiji, Kentuckyju, Tennesseeju in drugod morajo biti organizirani, ako hoče rudarska organizacija uspevati. Danes je več kot polovica rudarskih delavcev na polju mehkega premoga na neunijski basi, dočim je še pred nekaj leti bilo le 30 odstotkov rudarjev neorganiziranih.

V četrtek zjutraj je bila rabuka v dvorani, ko je prišel tja Powers Hapgood, brat pisatelja Normana Hapgooda in prošil za besedo. Lewis mu je odrekel besedo. Nato se je v ozadju dvorane pojavil kraval, v katerem je bil Hapgood osušan. Lewis je obdolžil Hapgooda, da je "boljševik."

(Izvirno poročilo slovenskega delegata na rudarski konvenciji se nahaja na 8. strani današnje Prosvete.)

Ali bo predsednik po- sredoval v stavki na Portoriku?

Stavka traja že šest mesecev. — Stavkarji so zdaj obrnili na Coolidge za posredovanje.

Washington, D. C. — Znano je, da se predsednik Coolidge ni oziral na zahtevo portoriške delavske organizacije, da naj uradno dožene, kaj so vzroki stromaštva med portoriškimi delavci. Zdaj je bil nanj napravljen apel, da pomaga izravnavati stavko izdelovalcev amotk proti Porto Rican Tobacco kompaniji.

V stavki je prizadetih dvanajst tisoč oseb. Stavka traja že nad 6 mesecev in v družinah prizadetih delavcev vlada strašna beda. Tako se glad brzojavka, ki so jo poslali Portorikanci iz New Yorka, Bli hiši, ko so bili zbrani na javnem shodu. Brzojavka dokazuje, da je kompanija že večkrat odklonila posredovalne predloge, ki so ji bili predloženi in ki sta jih sestavila guverner Tower in portoriška trgovska zbornica. Stavkarji so sprejeli Towerjev posredovalni predlog, po katerem bi dobili mezdo povisano za \$2 dolarja na tisoč smotk. To je bila polovica štirih dolarjev, ki jih je kompanija utrgala delavcem leta 1920.

Panameriška delavska federacija naznanja po svojem tajniku Santiago Iglesiasu, ki je ustanovitelj delavskega gibanja na Portoriku, da so delavci zastavkali samo v zaprtih delavnicah. Dolgotrajna stavka je povzročila med stavkarji veliko revščino in zato so se odločili da obrnejo na predsednika Združenih držav za posredovanje.

Truplo bigamistove žene so našli.

Platteville, Wis. — Polcija je v četrtek odkopala nekaj kosov trupla umorjene Hattie Sherman Halesove, katero je bigamist William N. Coffey kmalu po poroki v zadnjem oktobru ubil, kakor je sam priznal. Zdal kažejo še ostale kose v gozdu pet milj od tukaj. Coffey se nahaja v zaporu v Plattevilleu.

MORNARJI PRO- TI DELAVSKE- MU BIROJU L. N.

Predsednik ameriške mornarske unije je prisostvoval mednarodni delavski konferenci. — Njegova navzočnost je zmešala štrene reakcionarjem.

Washington, D. C. — Trideseta letna konvencija Mednarodne ameriške unije, ki je ravno kar končala v Washingtonu, je odobrila priporočila svojega predsednika Andrew Furusetha, ki je priporočal, da naj unija nadaljuje s svojim bojem proti mednarodnemu delavskemu biroju in ligi narodov glede stališča, ki zavzema o vprašanju, da smejo mornarji zapustiti ladje, ako se ladja nahaja v važnem pristanu. Ta pravica je za ameriške mornarje vzakonska v LaFollettovem mornarskem zakonu. Evropa noče priznati te pravice. Mednarodni delavski biroj skuša že nekaj let sam sklicati konvencijo delavcev, ki delajo na morju. Ta konvencija bi imela nalogo, da sestavi postavke za pomorske, ki bi stari mornarski red pustili v miru in da bi bili mornarji še nadalje proglašeni za begune, ako zapuste ladjo.

Furuseth je prisostvoval zadnji konferenci mednarodnega delavskega biroja in njegova navzočnost je povzročila, da niso bile sprejete določbe, po katerih bi se mornarji kaznovali kot beguni, če zapuste ladjo v pristanu.

Victor Oleander, finančni tajnik mornarske unije, je naglašal, da je treba biti vedno na straži, ker ravnatelj mednarodnega delavskega biroja dozdaj še ni pokazal, da nasprotuje prisilnemu delu.

Opozoril je delegate tudi na Watson-Parkerjev transportni zakon, ki se dozdaj nanaša le na železnice. Priporočil je, da se podvzamemo koraki, da bo ta zakon veljaven tudi za transportacijo na morju.

Furusethovo poročilo dalje pravi, da je apatija, ki se je pokazala po vojni, ker povojni časi niso tistega prinesli, kar so pričakovali, pričela ginevati.

ZAMEGLEN PREDLOGA PROTI TUJECEM.

Taka je naturalizacijska predloga, ki priporoča tujcemom prostovoljno registracijo.

New York, N. Y. — Unija za ameriške civilne svobodščine nazivlje naturalizacijsko predlogo, ki določa prostovoljno registracijo za tujcemce, da bodo lažje dobili državljanske papirje, zažugleno. Predlogo je predložil kongresnik Holladay dne 11. januarja. Unija izjavlja, da je ta predloga enaka predlogi, ki jo je Albert Johnson predlagal v zadnjem kongresu.

Dr. Harry F. Ward, predsednik Unije za ameriške civilne svobodščine izjavlja, da bo predloga napravila registracijo obvezno, ako ne bo prostovoljna. Tujcemci, ki se ne bodo registrirali, ne bodo mogli postati državljani. Holladay seveda izjavlja, da ima predloga namen dognati, koliko tujcemcev je v deželi in kaj jih je oviralo, da niso postali državljani.

Novo predlogo ožigosa tudi pred kratkem ustanovljeni svet za zaščito tujezemskih delavcev, ki pravi, da je predloga začetek za obvezno registracijo in uvedeno pruskega volunškega sistema v Ameriki.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31, 1926) poleg valnega imena na poslovnem pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ne vam ne ustavi list.

KLERIKALNA IN FAŠISTOVSKA REVOLUCIJA
V LITVI.

Danes so tudi v Ameriki znane podrobnosti o faktih in vzrokih fašistovsko-klerikalne revolucije, ki je bila izvršena v noči dne 16. in 17. decembra v l. l. v Litvi.

Ljudstvo v Litvi je bilo nezadovoljno s korumpirano gospodarsko politiko klerikalcev, ki so imeli večino v parlamentu pred zadnjimi volitvami. Prišle so nove volitve in ljudstvo je na volišču obračunilo s klerikalci, t. j., da je iz klerikalne večine postala manjšina, v parlament je pa poslalo petnajst socialnih demokratov in dva in dvajset ljudskih socialistov. Ti socialisti in druge manjše stranke leve so se združili in so ustanovili vlado leve. Ako bi ta vlada leve sprejemala zakone, ki bi dovolili klerikalnim bogatinom in farovžem nagromaditi še več premoženja, kot so ga imeli, bi klerikalci ne dali počenega groša za to, kdo je na krmilu vlade. Ampak izvršilo se je narobe. Vlada leve je šla pogumno na delo in večina leve je sprejemala zakone, ki so ovirali oplenevanje ljudstva po klerikalcih. In tako so klerikalci stopili v zvezo z litvinskimi fašisti z namenom, da strmoglavijo s silo vlado, ki ne služi njih interesom. Kovali so zaroto za strmoglavljenje vlade že od meseca maja l. l. sem, dokler ni bila zarota zrela, da se napravi poizkus za nasilni preobrat.

V času do nasilnega preobrata so pa z lažmi obdelovali ljudstvo. Poslužili so se po znani klerikalni metodi vseh sredstev, od katerih so pričakovali, da se njih zarota obnese. V nemar niso puščali prižnice in spovednice, ampak so ju prav dobro izrabili v onih krajih, v katerih so imeli oblast nad kmečkim ljudstvom. Njih laži so bile tako gorostasne, da so si same nasprotovale, in če bi kmečko ljudstvo količkaj razmišljalo, bi prišlo na sled, da klerikalci strašno lažejo.

Lagali so o vladi, da namerava Litvo izročiti sovjetski Rusiji, in pri tem so slikali grozote o boljševikih, kakršne so mogli izumiti le njih domišljavi možgani. V nemar ljudstvu so pripovedovali, kakšne strašne muke čakajo vsakega po smrti, ako ne prime za meč proti boljševiški nevarnosti. Medtem ko je bila ta laž o vladi leve še gorka v njih ustih, so pa lagali, da vlada leve namerava prodati Litvo tujcem, t. j. Poljakom. Če bi nevedno kmečko ljudstvo, ki vidi v svojih politikujočih duhovnih namestnikih Krista in maziljenice gospodove, le količkaj mislilo, bi prišlo na sled lažem, ker nihče ne more prodati dežele hkratu dvema: sovjetski Rusiji in Poljski.

Klerikalno kmečko ljudstvo v Litvi je ravno tako pokorno napram voditeljem klerikalcev, kot v Sloveniji, da sprejme vse laži za resnico, ki jih mu natvezijo klerikalni matadorji. Klerikalni župan Lueger na Dunaju je dejal ob neki priliki, ako postavi pregrajne palice za kandidate, da bodo izvoljene. Mož je poznal svoje klerikalne volilce in se ni motil v njih. Ostali so taki, dokler socialisti z neumornim podučnim delom niso pregnali duševne megle iz njih možganov.

Taka sredstva in razmere so povzročile, da je preobrat v noči dne 16. in 17. decembra posrečil v Litvi. Prvo noč ni tekla človeška kri. Ampak komaj so bili klerikalci varni, so izvedli v zvezi s fašisti svoj krvavi program. Uvedena je bila diktatura in ustreljeni so bili komunisti, ki jih je vlada leve pomilostila. Fašistovsko-klerikalni zarotniki so izvršili navaden umor, katerega so pokrili z novimi lažmi.

Taki so klerikalci v Litvi, in ne ločijo se nič od klerikalcev po drugih deželah. Dokler so v manjšini in nimajo moči v svojih rokah, toliko časa igrajo ulogo krotkega jagnjeta, ki nikomur ne skali vode. Kadar pa pridejo do moči in oblasti, tedaj se pa iz krotkih jagnjet izpremene v zgrabljive volkove in se kravo maščujejo nad onimi, ki so ovirali izvedenje njih grabeškega programa.

Tudi zgodovina je polna takih izglede in dokazov. Klerikalci so poslali na grmado ali pa v smrt na drug način veliko ljudi, ki so imeli velike zasluge za človeštvo, ali so jih pa pometali v ječe, kjer so zdihovali in umirali počasi, dokler jih smrt ni rešila muk in trpljenja. Preje se bo solnce obračalo okoli zemlje, preden klerikalci izpreme-

ne svojo taktiko in bojne metode za zadržanje napredka v človeški družbi.

Klerikalec ostane klerikalec, pa ga ogleduj, od katere strani hočeš, ali ga pa deni, kamor hočeš. Namen posvečuje sredstva, ako namen služi klerikalizmu, je še danes v veljavi pri klerikalcih.

SLIKE IZ NASELBIN

V spomin Franku Homarju.

Gross, Kansas. — Dobili smo vzemirljivo vest, da je Frank Homar po petdnevni bolezni pljučnici preminil na Subletu, Wyo., kjer je živel zadnji par let. Zapušta žalujčo soprogo in tri nedoročile otroke. Kot mnogo drugih so tudi njega razmere prišle, da je odšel od tu za boljšim kosom kruha. Naselbina Sublet ga bo gotovo pogrešala na svojih aktivnostih na društvenem kot na političnem polju, kajti pokojni Fr. Homar je nadaljeval na Subletu, kar je začel na Grossu, Kans., kjer je preživel mnogo let. V stari domovini je delal po raznih premogovnikih v Avstriji in Nemčiji. Pred nekako 15 leti je prišel (kot nas tisoč drugih) na iskat boljše eksistenco. Večina tega časa je preživel v naši naselbini. Kot star rudar si je pridobil mnogo izkušenj. Videl je današnji krivični sistem v pravi luči, bil je njega uredbo ter delal z vso vneto za boljše družabni red. Bil je aktiven v soc. stranki, več let agiten član soc. kluba št. 157 J. S. Z. V času, ko so se cvetele za družne prodajalne po tem premogovnem okrožju, je bil pokojni Frank poslovođa take prodajalne v tej naselbini. Po skrahiranju iste je sam prevzel trgovino v svoje roke. Toda veselo večnih stavk, brezdelja in splošne depresije v premogovni industriji ni imel uspeha ter po par letih slabo idočo trgovino je moral zopet prijeti za kramp in lopato. Značilno je bilo pri Franku to, da kot trgovec ni spremenil svojega prepričanja (kot se to tako rado zgodi, če se človek povzpne iz premogovne trgovine) ter je ostal zvest napram svojim sotrpnom delavcem.

Neizprozna smrt je s Frankom istrigala iz S. N. P. J. do brega člana in agitatorja. Bil je večletni tajnik društva "Zvezda" št. 206 S. N. P. J. ter je mnogo storil za napredok društva, v članstvu na izobraževalnem ali prosvetnem polju, ter mnogo storil za povzdigo naselbine v splošnem. Bil je splošno priljubljen in spoštovan od vseh, ki so poznali njegovo odločnost in veselo razpoloženje. S pokojnim Frankom je delavstvo izgubilo neustrašnega boritelja in zagovornika našega gibanja, katerega ga bo zelo pogrešalo. Dragi Frank, zapusti si nas še mlad, čil, poln življenja in upov na boljše bodočnost, katero ti je pa kruta usoda končala vse. Obljubno pa mi, da bomo nadaljevali tvoje delo ter pridno obdelovali njivo, na kateri smo skupno orali ledino.

V zgodovini S. N. P. J. pa naj ti bo zapisan časten spomin, katerega si v polni meri zaslužil. Družini pokojnika pa izrekam v imenu društva št. 206 S. N. P. J. globoko sožalje. — John Sular, tajnik.

Zalostna novica iz Kansasa.

Girard, Kans. — Veselega nam mamo poročati, pač pa žalostno novico o nesreči, ki je zadela družino Cernetovo. 20. jan. nam je zaupal za večno naš dobri in znani prijatelj John Cerneta. On je bil mnogo let glavni tajnik tukajšnjega društva S. A. P. D. s sedežem v Frontanacu, Kans., in bil je do svoje smrti. Leta 1916 smo se zbrali in se dogovorili da bi ustanovili konzumno prodajalno in leta 1917 se je stvar uresničila. V začetku nam je stvar lepo uspevala, a potem so prišle osebe, ki niso bile zmogljive voditi takšnega podjetja in smo že skoraj propadli. Prosili smo Johna Cernetu, naj on privzame vodstvo prodajalne, kar je tudi sprejel. Bil je torej naš poslovođa približno štiri leta. Pokazalo se je, ko smo prodajalno prodali, da ni bil nikdo oškodovan na denarju.

ki ga je posodil konzumnemu društvu. To je bila edina njegova zaloga, ker je pravično posloval. Bil je dolgo let član in ustanovitelj društva "Prvi maj" št. 65 S. N. P. J., kateremu je bil zvest do smrti. Bil je tudi eno leto tajnik omenjenega društva, a ker je bil preobložen z delom, je odklonil tajništvo za naprej.

Dragi brat John Cerneta, zapustil si nas za večno ali tvoj duh in delo tvoje in poštenost ostane med nami.

Pogreb se je vršil 23. jan. v Frontanacu, Kans. Tu zapušta soprogo Katty Cerneta in sedem otročičkov, brata Mika Cernetu v Wisconsinu, ki se je tudi udeležil pogreba.

Bil je tudi član in ustanovitelj tukajšnjega pogrebnega zavoda, kateri ga je tudi spremljal v večjem počitku. Bil je član U. M. W. of A.

Prosili bi vse člane društva "Novi dom" št. 434, da se bolj pogostoma udeležujejo društvenih sej, kjer le na sejah lahko ukrepamo v korist društva in jednote, ne pa po privatnih prostorih. To je iz razloga, ker nekateri člani tako radi "kikajo" čez društvene uradnike, da so le uradniki krivi vsega, kar ni za njih prav. Zavedati se morate, da društveni uradniki se moramo strogo držati naših pravil. Več članom bi svetovalo, da se bolj seznanijo s pravili in potem se bo marsikatera beseda prihranila na seji in manj nezadovoljstva bo med nami, ker bo vsak vedel, kaj je mogoče storiti in kaj je proti pravilom.

Marsikaterega sem že slišal: "Tajnik in predsednik sta kriva, da nisem dobil podpore!" Zavedajte se, da predsednik in tajnik ne nista nikomur bolniške podpore nakazala ali vzela. Člani na društvenih sejah vam nakazujejo podporo, pa nemo drugi. Drugi bi vas prosi, da assessment plačate redno do 24. v mesecu. Kdor ga ne bo plačal, naj si sam sebi pripiše, če je suspendiran. Jaz ne bom za nikogar zalagal, ker moj žep je prazen.

H koncu naj še omenim, da zimo imamo precej sibirsko tukaj v Kansasu, pa upamo, da bo nas kmalu zapustila.

Delavske razmere so tudi bolj slabe. Nekateri rovi obratujejo precej dobro, samo nas rudarjev je preveč. Pravzaprav kapitalistični sistem ni prav urejen. Dela bi bilo dosti za vse, če bi bilo pravično razdeljeno in malo manj dividend za Wall street. — Jacob Arah, tajnik društva "Novi dom" št. 434.

Delavske razmere.

Southview, Pa. — Že ni bilo dolgo nobenega dopisa iz naše naselbine, sem se namenil napisati par vrstic. Delavske razmere so še precej povoljne. Dva premogovna rova obratujeta s polno paro, ali se ne ve, koliko časa bosta. Pa ne, da bi kdo vtilil, da vabim, koga sem za delom, ker tukaj jih je dosti brez dela. Tu sta dve kompaniji. Ena se imenuje Morris Coal Company, drugo lastuje Pittsburgh Coal Company, ki obratuje po lestvici - iz l. 1917. Torej ne svetujem hoditi sem za delom. Držite se proč od Pittsburgh Coal kompanije.

V društvenih razmerah se dosti dobro napredujemo, čeprav je nas malo Slovencev; pa bi se boljše lahko napredovali, ko bi bili bolj zlojini kakor smo. Bratje, le sloga. Kjer je sloga, tam je moč, kjer ni sloga, ni moči. — Math Vehar.

Važna seja dne 6. februarja.

Horning, Pa. — Dne 4. februarja bo ravno leto dni, ko se je bila završila eksplozija v Horningu v premogovnem rudniku, ki je last Pittsburgh Terminal Coal Co., katerega je zahtevala 23 človeških življenj. Med ubitimi so bili največ delovodje

od najnižjega do najvišjega generalnemu superintendentu. Na oitar kapitalističnega gnilega sistema so morali položiti svoje življenje tistikrat tudi trije Slovenci in člani društva "Zvezda" št. 52 S. N. P. J. Tistikrat se je veliko govorilo, še več pa pisalo v kapitalističnem časopisu, da so našli na velik in poseben nabiralnik plina in da vsa stvar jim je bila do takra nepoznana in da kaj takega še poprej niso nikdar zadeli. Vzrok da se je završila eksplozija, se iskali vse drugod, ne pa tam od koder je res izvirala, kapitalistični list je med drugim prinesel tudi slavošpev takrat šele 2 dni nastavljenemu superintendentu ki se je do iste stopne povzdignil iz jamskega delovodja radi zvestobe do korporacije. List je rekel, da bodo ljudje v Horningu in okolici Broughtona le težavo pozabili na človeka, kateri je bil pravičen in priljubljen med njimi in da na njega se bomo gotovo še spominjali. Ljudje, ki delajo za to korporacijo pa vedo boljše kot kapitalistični smok.

Društvo "Zvezda" št. 52 S. N. P. J. je veliko poštevililo članov, zato se tudi razume, da to članstvo je raztreseno do 6 milj od sedeža društva in se sila malo zanima za društvene seje; posebno v poletnem času se je pripetilo, da smo se s težavo sklicali toliko članov, da je bil kvorum za začetek seje. Ni moj namen žaliti še drugih navadnih ljudi, kako bi naj potem žali društvene brate, ampak resnici na ljubo povem, ko bi se članstvo društva "Zvezda" udeleževalo vsaj vsake druge seje in bilo bi nas čez 100 na vsaki seji. S tem bi pokazali, da izpolnjujemo vse svoje društvene dolžnosti. Pomislimo, bratje, da smo predsedništvo društva "Zvezda" poverili bratu, ki je spoštovan celo od tujih narodov; potem se da razumeti, da tudi med nami žanje prvo zaupanje, pa vendar pustite ob sejah da bi kmalu moral predsedovati praznim klopm. Torej bratje, apeliram na vaše pravično srce, da bi se udeležovali bolj po gosto društvenih sej, če ste prav nekateri bolj oddaljeni od dr. sedeža. Posebno apeliram kot bolniški nadzornik okolice Horninga, da se vsak član tega društva udeleži seje, ki se bo vršila dne 6. februarja, ker na dnevnem redu bomo imeli zadevo brata Stefana Hezkija. Kot bolniški nadzornik bom polagal na vas, da isto pravično rešite; ker mnogim bratom situacija ni nič znana, naj jim kar najkrajše opišem. Brat Stefan Hezki se je javil bolnim dne 2. dec. Bolezen je navedel kot poškodbo, dve zlomljeni rebri. Članstvo ga je je pa smatralo kot sumljivega bolnika, na kar smo sklicali dne 14. dec. izvanredno sejo in sklenili, da pokličemo vrhovnega zdravnika, da bo preiskal vso zadevo, ker jednota mu je že od leta 1923 izplačala iz sklada \$4 ravno za tako bolezen. Glavni urad je nas uljudno obvestil, da imamo tu dosti dobrih zdravnikov, naj torej damo brata tu preiskati. Članstvo je zadevo izročilo bolniškemu nadzorniku in dalo polno zaupnico. Tako je bolniško nadzorstvo ukrenilo vse potrebno, da pride stvari do dna. Na podlagi zdravniške preiskave z žarki se je ugotovilo, da brat Stefan Hezki nima reber zlomljenih, niti ne opraskanih, kar je društveni zdravnik samo mislil iz razloga, ko je brat Stefan Hezki venomer kričal, da ima rebra zlomljena. Bratje in člani dr. "Zvezda", tu imate popolno sliko, da ne boste treba na društveni seji iskati pojasnil, zakaj ste klicani in zakaj gre. Stvar je važna, torej pridite vsi, da pravično razsodimo, da ne bo nas zapletel brat Hezki v tožbo in da ne bo vzel društvenega čarterja in da ne bomo v vseh slovenskih kakor tudi hrvaških časopisih kot nepošteni društveni funkcionarji. Tako nam namreč grozi, ako ne bodo čez \$100 podpore za patenrirano bolezen. Ako imate vi Prosveto, vaš sosed pa ne in sta člana oba, obvestite tudi sosede o tem. Torej na avidejane dne 6. februarja. — Marko Ceryan.

ZARKOMET

Velika poševnoglada nevarnost!

San Francisco, Cal. — Trije citajski transporti so pripuli v ukajánjo luko in 10,000 kitajskih soldatov se je izkrcalo na ludo. Ljudje so razburjeni. Ne vedo kaj bi počeli. Bog očuvaj našo domovino!

Peking. — Kitajski zunanji minister Cang Ke Log je danes objavil, da so bile kitajske bojne ladje in kitajske čete poslane v Ameriko samo zato, ker kitajska vlada želi Ameriki vse dovro. Kitajska hoče vojne z Ameriko, noče vtikati svojih bratov v ameriški drob, noče usiljevati Amerikancem svoje vere, niti svojega riža, noče pa joče. Ampak Kitajska hoče in mora — to je njena prokljeta fundamentalna dolžnost — gledati, da vsakemu Kitajcu, ki tre po svetu iskat novih zaklajev, sledi kitajska armada. Ker je danes v Ameriki 50,000 Kitajcev, je potrebno, da pošljemo pet milijonov kitajskih vojakov.

Tako je deklariral minister Cang Ke Log. Ni se torej čutili, če je v Washingtonu taka razburjenost in da Amerikanci govore o vojni. Njih svoboda je v nevarnosti.

Ocvrli.

Kansaska postavodaja zboruje. Da boste tudi vi nekoliko jelezniki modrosti naših "soldatov", vam nudim nekaj alik o njihovem "koristem" delu:

1) Poslanec Tucker je predlagal, da se prepove jesti "mince oie" iz razloga, ker povzroča na mladini "moro" in izgrubo spanja.

2) Postava, ki predpisuje \$150 dnevne plače porotnikom na mladinskem sodišču, je amendirana vžik vsem protestom poslanev-farmerjev, ki so srdito vztrajali, da je dolar in pol lepa dnevna plača. Nova plača je \$2.

Ali nismo pri nas "čip"? — Rogac iz Kansasa.

Številke se prihajajo.

Oglasila sta se še dva reševalca računake naloge v Zarkometu z dne 21. jan. Oba sta poslala napadne številke.

Radniški položaj.

Pittsburgh, Pa. — Pittsburgh je dobro napučen kolonija za Jugoslovane. Imade nas prilčno po broju naseljenih ovjje. Šta se tiče radniškega položaja v ovoj okolici, gdje je aredište čelične industrije, ni u ničemu se ne razlikuje prama drugim mestima. Nas radnike farabljuje i uništava ovaj današnji kapitalistički sistem, kao i po svuda obično. Jedini izlaz bi bio, da se riješimo tog našeg krvnog neprijatelja kapitalizma, kada bi se radnici organizirali i stupali u radničke redove, pa povedli borbu proti istog. Nezapoljenosti nema mnogo, većinom se radi svaki dan, samo su nadnice tako maljene, da nekoji jedva vežu kraj s krajem; što se zove "common labor" najviša plaća je četrdeset četiri centa na sat.

Sada su isto gospoda poslodavci uvedli neki novi sistem za nas radnike, na kojem se je radilo u Washingtonu, D. C. još pred godinu dana, kao što nam radničima diljem Amerike može biti vrlo dobro poznato.

Kada radnik naprimjer ide tražiti posao, toliko ga ispitava i zahtjeva poslodavac od njega, da bi moral proučavati prvo negro bi bio sposoban odgovarjati na isto cijeli jedan dan. To je civilizacija dvadesetog stoljeća, u kome se nalazimo. Još to nije sve. Najposlije oče, da fotografira prste ob čemu sam malo prvo napomenuo.

Eto šta se je desilo sa jednim radnikom Carnegie družbe. Dočiči je čuo od nekoga, da imade demo povišicu plaće, to jest od prvog januara, kada je došao na posao, pa će zapitati bossa, da li je baš zaista povišica, na što ga ovaj stal napadati i nazivati boljševikom i buntovnikom. Najposlije ga odustio

Šilo sem, šilo tja...

Cenjeni Zarkomet! Oče nam nima kaj odpuštiti. Dočiči naj bo zadovoljen, da mu mi odpuštimo. Na druge se ne oziramo, bojimo se pa, da se neko preved napne in poči. — Sršen iz Penne.

Pertinentna vprašanja.

All se tudi nebena in pekel vrtila z zemljo vred okrog solca in drvita a solnce in planeti vred po vsemirju? Ako ne, sta ostala od časa "razodetja" najmanj milijon svetlobnih let za zemljo! — Dyonozec.

Počasi se pride na vrh.

Kadar se naučim pisati tako kratke in tenke kot zahteva K. T. B., tedaj začnem pisati dopise, potem članke, in šele potem bom gledal, da pridem do mastne službe pri koritu. — Starec.

Revna Lucija a la Mexico!

Klerikalna "revna Lucija" v Mehiki je velika revica, čeprav se pošaja s papeževim žegnom. Morda bi pomagala še ena velika procesija v Mundelein.

Druga vest iz Moronije.

Santa Clara. — V nedelja je bila velika slavnost v Santa Clara. Naš gospod Patrick McNulty, ki so doma iz Dublin, so požeignali riev Mr. Joseph McNulty, ki ima velika tovarna v Dippville. Ta, ta, ta! — Izvrino poroča Mla Jera.

Kontest za kratke prispevke.

42.

Socialist, ki se samo široko-usti, je razdiralec socialistične mišli. Socializem pride po vztrajnih, tihih in odločnih močeh. — J. M.

43.

Ako se hočejo Jugoslovani res držati izreka "svoji k svojim", naj se oklenejo jednote, ki ima slovensko trobojnico za simbol ne pa jednote, ki ima za simbol križ in težava. — Clevelandčan.

44.

Tudi potem, ko bo S. D. D. popolnoma izplačan, bo še vedno manjkalo \$500. Ali uganete, kje so? — Collinwoodski Strigelj.

K. T. B.

sa posla, kojeg je isti obavljao mnogo godina, uništio svoj mlad život, izgubio radnu snagu i moć, koje nikada povratiti više neće.

Šta se tiče Jugoslavenskih podpornih organizacija, imade ih svake narodnosti po nekoliko nekoja društva imadu obično i svoje domove, koji su nam od velike potrebe i koristi.

Na političnom i kulturnom polju slabo se napreduje prema civilizaciji dvadesetog stoljeća, u kojem bi radnici trebali na stojati, da se skine breme sa radničkih leđa i uspostavi sistem onakovi, gdje ne bi jedni živili i trošili na razne fukusne stvari po Floridi i raznim evropskim gradovima, dok bi drugi stradavali in uništavali svoj život samo za opstanak.

Bratski pozdrav čitateljem Prosvete. — Andy Budisćak.

Glavne prodajalne odpre zjutraj ob devetih.

Chicago. — Do sedaj je že deset glavnih čikaških prodajaljen sprejelo nov načrt, da odprejo svoje trgovine šele ob devetih zjutraj mesto ob pol devetih. Do tega koraka jih je privedlo dejstvo, da ni v trgovinah pred deveto uro skoro nobenega kupca.

Priletna žena smrtno ponesrečila.

Chicago. — Šnoči je padla s prvega nadstropja 52letna Virginija Masher po stopnicah na svojem domu 1755 W. Roosevelt road ter si razbila črepinja, nar kar je kmašu v bolnišnici umrla.

Dvajset tisoč Američanov se je iselilo v Kanado.

Ottawa, Ont. — Priseljenjski departament je izdelal statistiko, ki pravi, da se je v preteklem letu iselilo v Kanado 20 944 Američanov.

YNA GOVORNIKA

lasovi članov S. N. P. J. in
čitatelj "Prosveta".

Trda pota za delom.

outh San Francisco, Cal. —
m, da ne bo kdo mislil, da
mogoče kak potovalni
t ali kaj drugega, ko se o-
am sedaj od tu, jutri od

trubuhom za kruhom gremo.
njič, ko sem se oglašil iz
Holt Co., me je bil štrajk
del od tega, da sem se bil
v gozd. Mogoče bi bil tu-
redaj tam, da me niso spro-
otroci dovedli do tega, da
si poiskal delo v prejšnji
rni, kjer sem delal kakor
pisal v zadnjem dopisu.

riel sem iz Humbolt Co. na-
v Pittsburgh pred božičem,
da bi tam ostal. Namenil
se ostati za praznike in nič
Ali kadar je bilo treba iti
j, me je soproga prosila: Za
vo vojo, ostani tukaj! Pojdi
nazaj za delo, saj so
ti nazaj vsi, itd. Da ji
zem, oziroma da mi ne bo
varjala, da je nisem hotel
ustati, sem se napravil 3.
da grem vprašati za delo.
matelj departamenta mi je
l, da je težko odgovoriti na
prašanje; nisem ga vprašal
j, ker mislim sem na povra-
v gozdove.

ljubil mi je, da bo govoril
avnim ravnanjem in da mi
liti znati drugi dan. Jaz sem
rekel, da bi rad vedel istega
kajti ne bi hotel mojega de-
gubiti v sumi, če ne bo tukaj
Rekel mi je, naj pokličem
telefon, kar sem tudi storil.
sam, dali je kaj govoril z
Backerjem. Pravi, da, ali
ne more nič narediti za me.
oj sem se namenil nazaj v
e. Ko sem prišel v San
isco 4. jan. ob eni popo-
je bil prvi korak na delav-
posredovalnice, da-li je kaj
black boards. Bilo je napi-
h mogoče pol tucata del, a
oče 200 oči uprtih v črne

ako je žalostno gledati tiste
črne obraze, ki se upirajo
rne table. Nehote se te loti
l, kje je prosperiteta in kje
ni tisti, kateri vse mogočne
znanjajo, da ne vidijo izmu-
ev. Tam ima kapitalizem
svoje agencije v podobi
a Sama. To so vpisovalnice
ekrute. Brezdelje in glad
nikoga vržeta v militarizem,
kateri se ne morejo ločiti,
er ne odelujejo, zakar so se
ali. Tam vidiš vsakovrste
obrazov, a največ izmučenih
olahko umirajočih. Doro-
jo kot zveče, Bog in kapi-
em sta jim vse življenje iz-
la. Drugega ni kot senca;
mladi fantje so izmognani,
gledajo kot starčki. Pohab-
je največ med njimi. To
vidiš dan za dnem na 3 in
ah po Howard cesti v soln-
kaliforniji v San Francisco
u gospodovem letu 1927.

sem se vsega tega nagle-
navil kalifornijske megle
San Francisco, sem se podal
dem milij oddaljeno mestce
San Francisco, da bom
sal za delo, kjer sem delal
pred štrajkom. Doto sem
ter sem opustil potovanje
v sumo. Slovenci smo sa-
tirje, ki delajo za E. H. Ed-
n, kjer izdelujejo žilne
e. Tu so še druge jeklarne
varne.

vam je ves blagor S. S.
eica. Nekaterim v resnici
oince sije v Kaliforniji,
am je bolj oblačno in megla-
to jasno. Narava tudi tu
mo ugodna. Hladno je tu-
e moramo oblačiti, kot se
pri vasi v back Eastu. Peči
uporabljamo, samo greje-
ne toliko kot se vi v eastu,
bromog je drag, po \$18.00
mekkega. Tega se ne zmo-
mo lahko. Drva so tudi
kot zlato.

ne bo kdo mislil, da ni
smrtnikov. So, še taki,
sami življenje vzamejo.
ga drugi. Bolezni ne raz-
tukaj kot tam pri vas v
eastu, ali bolnih ljudi ima-
seeno. Avtov imamo tudi

doati in oni ubijajo in se razbi-
jajo.

Rent tudi ne plačamo, ta-
kot kot vi v back eastu, samo
dvakrat več. Saj smo v zlati
Kaliforniji. Delamo pa za dosti
slabše plače. Kakor sem že o-
menil, drago je vse od zemlje do
življenjskih potrebščin. Sije,
sije zlato solnce marsikomu, ali
nas je večina, ki ne živimo ti-
stega. Prokleti boljševiki, oni
so vsega krivi! Oni so krivi, da
se banke ropajo, oni so krivi,
da so roparski umori, oni so krivi,
da se mun pije, in tudi ta dobri!
Kdo dobrega pije? Kdo drugi
kot mi delavci, saj to je naš pro-
izvod. Na vrh vrha so boljševi-
ni, krivi tiste grde zarote v Me-
hiki in v drugih centralnih re-
publikah južne Amerike.

Mr. Coolidge in Kellogg zna-
ta, zakaj pošiljata mornarico v
njihove dežele, saj bi jo tudi v
Mehiko, ali tam je oreh bolj trd,
kajti ti vražji Mehikanci štejejo
na milijone prebivalcev. Pri tem
so dobri revolucionarji, saj so
pokazali, da se ne dajo tako hitro
prijeti.

Kaj pa delajo Kuliji na Ki-
tajske? Bolševizem jih je ob-
sedel. Vsega kar je slabega, je
bolševizem kriv: kuge lakote in
vojke, to je vse njegovo delo.
Ali da so sinovi slavni revoluc-
cionarjev, revolucionarni na-
dan volite, bi bolj hitro pome-
li z njihovimi naspotniki, kot
so njih očetje leta 1776 in 1861,
brez krvo-prelitja.

Meni se vidi, ameriški vo-
lilci na dan volitev kot hrvaški
in litvinski komunisti v tej de-
žel. Oni bi radi, da bi šel kdo
drugi po kostanj v žerjavico za-
nje. Saj sem jih spoznal tukaj
v Kaliforniji. Na škodo so, če
le morejo, pri tem pa jih ni
sram drugi dan malo poagira-
ti za svojo stranko. Mislijo, da
je vsak tako kratkoviden, da je
pozabil od včeraj do danes.

S tem mislim dva v Pittsbu-
rgu, Cal., ki sta me očrnila pri
Columbija steel, da so me zapi-
sali na črno tablo. Hrvaški komu-
nist bi bil šel rad s kebat, pa ni
mogel, litvinski si je poiskal
delo drugje in nas nagovarjal,
da bomo na "piket duty", on da
gre delat. Hotel je tudi s kebat,
ali mu niso hoteli dati. Saj je
skebal pri E. H. Edwards v
South San Francisco, 1925, ko
so drugi štrajkali. To sta dva
slučaja, ali da bi hotel navesti
vsakega, bi bilo treba celih ko-
lon.

Imamo tudi slovenske "ske-
be", ali ne tistih, ki čitajo Pro-
sveto. To so vam večina tisti,
ki čitajo najstarejše slovenske
liste v Ameriki. Rad bi znal, če
bodo pomagali kranski "na-
prednjaki" od "ta, velike K. S.
K. J." Mr. Coolidge pri invazi-
ji Mehike. Saj so se tako izka-
zali na zadnji njihovi konven-
ciji. Kdo bo nosil prapor doli,
ali Grdina ali Joe Zalar? Gotovo
Joe, saj je bil nekakšen delegat
slovenske zveze za časa vojne
histerije. Na sliki ga bode-
tudi videli s tajnikom Lansin-
gom, ko jim je obljubil, da jim
bo Jugoslavijo prinesel na kro-
niku v Ameriko, a mi smo se šli
boriti za njo.

Gotovo jo je Mr. Trunk popi-
hal s Pisanega polja na pred-
stražo izvidnico. Stavim svojo
grešno dušo, da je tako.

Naša slavna Amerika se mo-
ra tudi ponasati, ko nastopa ta-
ko arogantno proti malim. Me-
ni se vidi kot da bi se jaz podal
nad svojega sina, ki je komaj
pet in pol leta star in bi rečal
nad njim. Tako oni nastopajo.
Saj je tudi Avstrija rožljala, ali
se je zrožljala za vedno. Tako
hočeta ameriški militarizem in
kapitalizem dopolniti svoje.

Časi se spreminjajo in mne-
nja z njim. Pri marsičem opa-
žam, kako se spreminja v vseh
slučajih. Tako bo tudi nekega
lepega dne konec rožljanja a-
meriškega militarizma. Kadar
čitatel ameriške novice, me ne-
hote obide nekakšen sram, kaj
morejo tako hinavsko pisati in
poročati, za kaj se gre in kaj je
rekel ta ali oni veliki državnik.
Čitateljem Prosvete želim
največ uspeha v tem letu, a Pro-
sveti še več naročnikov in po-
sredovalcev njenih nauk. —
Max F. Rohlf.

Lep rekord dr. "Mladi Ameri- kanci".

Detroit, Michigan. — Dolga
leta sem že član S. N. P. J. Bil
sem pri več društvih S. N. P.
J., sedaj sem pri št. 564 "Young
American" S. N. P. J. Bil sem
pri par sejah omenjenega dru-
štva, ali take sloge še nisem vi-
del pri nobenemu društvu kakor
ravno pri tem. Slovenska mla-
dina, v tej deželi rojena, ima
vse druge nazore o slogi med
seboj, kakor pa v starem kraju
rojeni bratje Slovenci in Hr-
vati.

Na sejo pridejo fantje in de-
kleta vselega obraza. Ni ali-
ti žaljivih besed, samo prijazni
pogovori in smeh.

Dolžnost me veže, da poro-
čam, kako sem pristopil jaz, kot
tudi moja žena k št. 564 "Young
American of S. N. P. J." Ko
sem prestopne liste prinesel iz
Illinoisa, sem jih dal k št. 121,
na prvi seji sem se prestrašil,
ker so se začeli prepirati in so
vse vprek po dva, trije govorili.

To me je napotilo, da sem sa-
mo enkrat plačal društvene pri-
spevke pri št. 121 in stopil k št.
564.

Dne 26. decembra je minilo
eno leto, odkar se je ustanovilo
društvo št. 564 "Young Ameri-
cans" in ima že nekako 70 čla-
nov in članic. Blagajna je lepo
napredovala zadnje leto, neka-
ko čez \$400. Torej fantje, še
bolj pa dekleta so se hotele zo-
pet sukati na 8. januarja. Pri-
redili smo obletnico, prosto za-
bavo s prigrizkom. Vse je bilo
veselo, bolj stare mamice so
pripravljale jedila, tudi mlade
so pomagale nekoliko. Bolj sta-
ri možakarji smo pa zadovoljno
opazovali, kdaj bomo poklicani
k mizi. Po pojedini je brat Jur-
ca jr., novi predsednik povabil
stare možake na nagovor. Bili
so primerni nagovori, večinoma
v angleškem jeziku.

Mladina, kakor tudi starejši,
tu imate priliko, stopiti v to
društvo, kateri še niste. Tu ni
prepirov, samo veseli obrazi in
dosti zabave. Na 19. februarja,
1917 bo zopet veselica in hrva-
ški dvorani na Kirby Ave. in
Russell. Ta veselica se bo ime-
novala: "V slabih časih". Se
več drugih določbo za ta ples
enkrat v februarju v Prosveti
v angleškem jeziku.

Delaške razmere so tu slabe,
najbolj pa pri Fordu.

Pozdrav čitateljem Prosvete!
— Chas. Kaitner, poročevalec
od št. 564, društva "Young
American".

Kako verski fakirji molzejo čikažano

Indijski "dušni znanstvenik" iz-
molze vsak teden \$28,000 iz
nezaslišano zabutih ljudi.

Chicago. — Jogi Hari Rama
je Indijec. Ko je naredil načrt,
da gre v Ameriko, je računal,
da so v Ameriki ravno taki be-
daki kot so večinoma njegovi ro-
jaki. Ni se zmotil. Jogi Hari
Rama je danes "dušni znanstve-
nik," ki uči svojo "Super-Joga-
Science" v Chicagu, v poslopu
Capitol, 159 N. State st. Uspeh
njegove šole je tako velik, da
mož spravi vsak teden \$28,000.

Rama uči, da je božji posla-
nec in da je star 99 let, izgleda
pa 30. Uči tudi, da ima v svoji
oblasti pet "ključev" do sreče,
bogastva, zdravila zoper vse bo-
lezni in do neumrjivosti. Vsak
"ključ" stane \$25. Zadnje tri
mesece mu je povprečno 700 o-
seb plačalo vsak teden povpre-
no \$28,000 za omenjene "klju-
če." Več kot polovica "sucker-
jev" je žensk, ki ga naravnost
obožujejo. Jogi Rama je šest
čevljev in štiri palce visok, suh
kot trska in ima črne, iskrene o-
či ter temno polt. Oblečen je
groteskno orientalsko in glavo
mu pokriva turban iz oranžnega
satina, kar dela ženske še bolj
neumne.

Ta teden se je začela policija
zanimati za "ključe." Ako ne bo
kmalu konec tega fakirstva, te-
daj je čikaška policija tudi zno-
rela, oziroma kupila Indijčeve
"ključe."

Ali šli bi smati pravilno pisati in
čitati slovensko? Naredi si "Sloven-
sko-angliško slovnico", katero je iz-
dala in ima na prodaj Književna
matica S. N. P. J.

Z rudarske konvencije

Poroča Louis Rogel, delegat uni-
je št. 620 v La Salle, Ill.

Indianapolis, Ind. — Prvi dan
konvencije je mirno potekel.
Zborovanje je otvoril predsed-
nik Centralne unije v Indianapo-
lisu s priličnim govorom. Po-
tem je govoril T. N. Taylor,
predsednik državne delavske fe-
deracije v Indiani. Za njim je
vzel kladivo v roke naš glavni
predsednik, John L. Lewis. Imel
je dolg govor. Popoldne so bila
prečitana poročila gl. predse-
dnika, gl. podpredsednika in gl.
tajnika, naker so bila izročena
odseku za poročila.

Drugi dan, 28. januarja, je bi-
lo zborovanje bolj razburljivo.
Delegatov nas je okoli 1500. I-
menovani so bili razni odseki,
med temi tudi odsek za mezdno
lestvico, čigar predsednik je
Harry Fishwick, predsednik 12.
distrikta (Illinoisa).

Poročilo odseka za poročila gl.
odbornikov je bilo odobreno.
Drugi dan je bilo predloženih
557 resolucij. Resolucijski odsek
je takoj predložil v pretres 64
resolucij. Nektere so dobre,
druge pa nazadnjaške.

Resolucije, ki jih je konven-
cija odobrila, so sledeče: penzija
za stare in onemogle člane, pro-
test proti nameravani registra-
zi inozemcev, protest proti de-
portacijam itd. Resolucija za
samostojno delavsko politično
stranko je bila odklonjena. Bo-
mo torej še capljati po starih
metodah. Resolucija za prizna-
nje sovjetske vlade po Združe-
nih državam je bila tudi zav-
žena.

Večina delegatov je staroko-
pitnega mišljenja, ki so na Le-
wisovi strani. Napredna manjši-
na nima dosti pričakovati od te
konvencije.

John Brophy, predsednik dist-
rikta št. 2 v Pennsylvaniji, ki
je bil Lewisov protikandidat za
predsednika pri zadnjih volit-
vah, je zagovarjal resolucijo, ki
zahteva tabulirana poročila o vo-
lilnem rezultatu. Dobil je od-
govor, da sedaj določ vse krajev-
ne unije tabulirana poročila.

Resnica o reformaciji

Piše Joseph McCabe.

Ob smrti Nikolaja V. so se
tekmovalni kardinali bojevali to-
liko časa, da so morali vsled spo-
ra prenehati z delom, in neki sta-
ri pobožni Španec, prvi Borgia,
je dobil nagrado. Njegova po-
božnost je bila še precej dosled-
na njegovim rapidnim poviša-
njem njegovega priljubljenega
nečaka, Rodrigo Borgia, kateri
je takoj prišel izrabljati častil-
jive prilike svoje visoke du-
hovske službe. Naslednja dva
papeži, Pij II. in Pavel, nista bi-
la korumpirana, toda kljub temu
nista ničesar naredila, da bi vsaj
delno skušala popraviti napake
papeškega Rima. Nato je postal
papež zakotni franciskanski pa-
ter Sikstaj IV. po imenu; in glej,
tako je povisil svoja dva nečaka
(nekateri zgodovinarji trde, da
sta bila ta dva njegova last-
na sinova), katara sta bila prav-
tako razuzdana in neukročena
kakor Rodrigo Borgia. Sikstaj
IV. je molil, medtem je kard. Pe-
ter Riario, njegov mlajši nečak,
poslal Rim reče — skoro do-
besedno, ker njegova krasna pa-
lača je imela pet sto služabni-
kov oblečenih v škrlatno svilno.
Starejši nečak je bil bolj trezen,
ako ga primerjamo mlajšemu
razuzdanecu. Toda bil pa je bolj
"praktičen" — nakupil si je ve-
liko denarja, z namenom, da si
kupi papeštvo, ki je sedaj šlo
največjemu podkupčevalcu —
njegov največji luksuz so bile le-
pe ženske. Njegovi otroci niso
bili skriti pod oblačnim pape-
škim imenom kot njegovi nečaka,
niti ni bila njegova priležna
samaritanka kot papeževa tajni-
ca. Javno je bila priznana kot
njegova priležnica in njegovi o-
troci kot njegovi sinovi in hčere.
In to je bil tisti "veliki pa-
pež" prihodnosti, Julij II.

Kadar je Sikstaj umrl, je bil
Rim oborožena baraka. Kardina-
li so imeli svoje čete, ki so bile
več srednjeveškega vojskova-
nja, in seveda je bila podkupni-
na pripravljena pri takih pril-
ikah za vsak slučaj. Zopet je pri-
šlo pri volitvah papeža do za-
stanka, in zgodilo se je, da je

stari trdni svet duh izvolil pa-
pežem Inocenca VIII. Po novi
modi je ta novi papež takoj po-
slal po svojega lastnega sina,
Franciška, katerega mladeniški
nagon je bil bližje Neronu kot
Krištu. Večina kardinalov je
imela svoje paže — nenaravne
orgije in perversnosti so bile te-
daj pravtako v navadi kot na-
ravne — in imeli so kajpada po-
leg teh tudi priljebnice v svojih
luksurioznih palačah; in njihove
igre, pri katerih se je lahko iz-
gubilo v eni sami noči pol mili-
jona dolarjev, so se vršile v luči
pred njihovimi očmi. Toda sta-
ri teh vrst so postale v Rimu
kaj navadne, medtem ko je pa-
pežev sin hodil naokrog z mo-
rici in pohotneži, ki so udri in
vlomili v vsako hišo, kjer so za-
pazili, da stanuje kakšno lepo
dekle ali žena.

Več kakor dve sto umorov je
proslavilo papeško izvolitve le-
ta 1492, toda kardinal Borgia je
razdelil med kardinala darila, ki
so bila vredna približno milijon
dolarjev, naker je bil seveda tu-
di izvoljen za svetega očeta. Rim
je začuden strmel in se mu-
zal.

Katoliški apologetiki nam bo-
do sedaj dovolili verjeti, da je
bilo "nekaj" slabih papežev, in
nekaj takih, kateri so bili "iz-
ven" svojega obvladovanja v
njih mladih letih. Toda od nas
se zahteva, da vemo kako "po-
redkoma" so bili papeži nemo-
ralni za časa njihovega papež-
vanja. Ali mogoče svet zgub-
lja ali je že zgubil čut zdrave-
ga humorja? Najprvo moramo
vedeti, da niso kardinali izvo-
ljeni, da postanejo papeži, le če
so že zelo priletni. In naši ka-
toliški apologetiki lahko vedo,
da starejši možje niso več tako
nagnjeni k ljubezenskim afer-
am kot so bili v svoji mladosti.

Na drugem mestu, kljub vsem
visokim moralnim nadevom —
četudi ne omenimo nič razsvet-
ljene svetega duha v poseb-
nem interesu Krista — je vse-
eno papeški rekord še precej ali-
kovit. Mi seveda ne vemo nič ali
pa le malo o mladeniški dobi ve-
čine srednjeveških papežev, to-
da o tistih, katerih akcije so bi-
le zabeležene med leti 900 in
1500 po Kr., je razvideti, da je
bilo dvanajst papežev nemoral-
nih (pet jih je bilo še celo ne-
moralnih nenaravnih potom) za
časa njihovega papeževanja, več
jih je pa znalo prikrivati svoje
perversne razvade. Ako vzame-
mo vpoštev, da so bili to pove-
čini vsi že precej priletni pape-
ži, ki so predsedovali tako "edi-
no zveličavni" veri, tedaj vidi-
mo, da imajo ti papeži in njih
vera v resnici krasen kalendari-
za seboj!

Aleksander VI. ni pod nobe-
nim pogojem najslabši papež;
toda po naključju se je zgodilo,
da ga poznamo še precej dobro,
in še celo katoliški zgodovinar-
ji, kot je dr. Pastor, sedaj re-
producirajo rojstne liste njego-
vih šestih otrok. Aleksandrove
ljubezenske afere so se vse odi-
grale v "sveti palači." Ni se za-
dovoljil z njegovo mlado prile-
znico, ki je bila zelo krasna, uka-
l je pripeljal k sebi še druge
ženske. Leta 1496, štiri leta po
njegovi izvolitvi, ko je bil star
76 let, se mu je rodil sin; in rav-
no istega leta so dobili odreza-
no glavo, nataknjeno na kol v
Rimu z napisom: "To je glava
očeta moje žene, kateri je dal
svojo hčer papežu za denar."

Toda spogledati moramo povest
in seveda končati na vir bo-
gastva, s katerim so si papeži
kupovali luksuriozne predmete.
Tudi tukaj najdemo, da ni nika-
kega oporekanja. Ta denar je bil
omadeževan, če je sploh bil ka-
terikar ali ne prej ali pozneje
omadeževan. Prodajanja na de-
belo raznih služb v tedanjem ča-
su, raznih cerkvenih višjih, ka-
teri način so imenovali simoni-
ja, je še celo bolj pretresel kr-
ščanski svet kakor pa papeška
razuzdanost in vse spolne orgi-
je, ki so se dogajale med višjimi
cerkvenimi dostojanstveniki. Ce-
li dve stoletji je ta sistem pro-
dajanja služb rastel in njega do-
hodki so bili velkanski; kadar
je dotični, ki si je kupil službo,
umrl, se je ta služba ponovno
prodala z vsemi pritlikavimi
davkov in dohodkov za cerkev,
navrh tega pa so naložili še no-
ve davke, za katere je papeški
Rim izdal dekret.

Papež za papežem je raztezal
to nagnano kupčijo, in zvedelo

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904
Inkorp. 17. junija 1907
v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7
Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Joke Zavarstak,
upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6232 St.
Clare Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODSEK:
Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank
Alesh, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2637 S. Ridge-
way Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK:
John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trčeti,
Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.;
Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Salar, Box 104, Green, Kans.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawdale
Ave., Chicago, Ill.

VZRODNO OKROŽJE: Joseph Zerk, R. F. D. 2, Box 120, West Newton,
Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.
ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. R. 5, Box 88, Pittsburg, Kans.;
sa Jugoslavci; Frank Kluh, Box 958, Chisholm, Minn.; sa sev. zap.; John Go-
lob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Frank Zajc, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medve-
šek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraz, 535 So. Pierce St.,
Milwaukee, Wis.

Združitelni odbor:
Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Olip, 2428
S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Gesel, 3952 So. Broadway, Denver,
Colo.

POZORI: Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem
uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naslovijo: Pred-
sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJO: Bolniški tajni-
štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odboru in jednote vabijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo
Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.
Vsi prisilni na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: John Goršek,
414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglas, naročila in spili vse, kar
je v zvezi s glasilom Jednota, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA,"
2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

ne je še celo, da se pravtako la-
hko dobi "odpustke", ako je člo-
vek ostal doma in plačal veliko
vstopno ceno, recimo ceno poto-
vanja v Rim, kakor za tiste, ki
so v resnici romali v Rim. To je
bilo za Rim la papež, kar je
bilo odkritje kalifornijskega zla-
ta za Ameriko. Papeži so posla-
li po vsej Evropi svoje agente;
ustavljali so se po raznih cer-
kvah, razobesili papežovo za-
stavo ter pričeli prodajati pa-
pežove odpustke z vso svojo spo-
sobnostjo pocenega prodajalca,
in zlato se je valilo v potokih v
Rim. Ako primerjamo izme-
njalce denarja v Kristovih ča-
sih, ko jih je z bičem nagnal iz
templja, tedaj vidimo, da so bili
ti kakor mali otroci napram se-
tanjim prodajalcem odpustkov,
kateri so jim nosili velkanske
vstopne denarja v papežovo cerkev,
da je lahko prirejal orgije.

Ko pa ni moralo krščanstvo
več kontrolirati svojega nasprot-
stva do tega grdega cerkvenega
načina in mešetarenja, se je pa
uprlo. Tri ustaje so se pojavile
v Evropi: ena proti krščanskim
doktrinom, druga proti krščan-
ski etiki in tretja proti korumpi-
rirani cerkveni hierarhiji. Prva
se imenuje tudi skepticizem ali
dvom, kateri se je rodil iz inte-
lektualnega preropenja ali rena-
sance, ki pa je imel le malo pri-
like za obstanek v šestnajstem
stoletju. Devetdeset odstotkov
ljudstva je bilo tedaj neplemene-
ga, in so le tu pa tam male sku-
pine razumele, kaj je dvom. E-
rasmus in humanisti so upali,
da bo superstitija umrla narav-
ne smrti pravtako, kakor sta
znanje in veda rastle.

Upor proti krščanski etiki kot
taki je bil primeroma majhen.
Reenica je, da ni bil ta upor niti
tako velik, da bi inspiriral resno
kakšno revolto. Cerkevne proti-
ognjene zavarovalnice z ozirom
na pikel so bile tako popolne in
velikodušne, da so tedanji ljud-
je rabili besedo "hudil" kot ne-
kako kletvico, ki jim je dala
komfort.

Bistveni pogoji za uspešno
ustajo bi bili morali imeti mo-
čno organizacijo, ki bi se lahko
kosala s cerkveno organizacijo.
Izolirani uporniki, ali male sku-
pine teh upornikov, so bile eno-
stavno pomorjene; in skupnja
Albigenejcev in Valdencejcev,
kateri so bili masakrirani s pa-
pežovo silo, je pokazala, da še
celo skupina upornikov, ki bi
stela pol ali več milijona članov,
z njihovimi lastnimi utrjenimi
mesti, bi ne mogla uspeti. Papež
bi samo spustil nanje celo po-
plavo nasilnežev in roparjev, po-
klical križarje na upornike in bi-
lo bi takoj po njih.

RAZŠIRJATE PROSVETO!

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

SIR FRANCIS BACON
(1561-1626)

Sir Francis Bacon je bil skoro istodobnik Shakespeara, toda v svojih dneh veliko bolj apokaliptičen kot literat, kajti bil je obenem visoki državnik in filozof. Dasi so njegove razprave štete med najboljšje v angleški literaturi, vendar ne vlija ta pisatelj toliko popularnosti, kakor jo je deležen Shakespeare pri vseh narodih.

Bacon je bil dokaj slabega zdravja, zato so ga izsolali največ doma, kajti bil je premožnih staršev. Pozneje so ga starši poslali na kolegij Svete Trojice v Cambridgu. Posvetil se je različnim znanostim, kakor je bila pač tedaj navada, da se je študiran človek moral posvetiti vsem vedam, drugače ni bil smatran za učenega. Posledica je bila, da je bil le površno izobražen. Čutil je vedno nekako spoštovanje do staroškega filozofa Aristotela, toda poznal ga je le malo. Istočasno pa je tudi obsodil obstoječo aristotelskano filozofijo in začel ustvarjati novo, samovzniklo, katere največji propagator je bil on sam, že ko je zapustil kolegij.

Bacon je malo poznan priprtemu ljudstvu, dobro pa ga poznajo šole in izobraženci, ker njegova filozofija je nekaj značilnega za tedanje dobo. Prvi Baconovi spisi so bili v latinščini in tako tudi "De Interpre-

tatione Naturae Proemium", v kateri opisuje svoj lasten karakter. To je prvi njegov filozofski spis, ki se začne "Ego cum me ad affinitates humanas natem existimarem" (ker sem rojen v prid človeštva...). To se sicer sliši, kakor bi se Bacon rogal svetu, kar pa ni pravo tolmačenje, kajti Aristotel sam je imel navado tako pisati, a čemur je povedal, kolikor se smatra vrednega samega sebe.

Po prvih objavah svojih spisov je bil Bacon kmalu povzdignjen do raznih mest v lordski zbornici. Imel pa je dokaj bojev radi politike, ki jo je zastopal. Spadal je namreč sam med aristokracijo, zato je imel nasprotnike med liberalnejšimi in priprostejšimi sloji, ki so iskali svojih pravic. Ukvarjal se je tudi z ekspedicijami in z raziskovanji na razne otoke, toda veliko se mu jih je ponarečilo in radi tega je bil ob popularnosti ter ob precejšnje vsote denarja.

Ena njegovih najboljših razprav je "Učni napredek", a mojsterski so zlasti spisi "In feltem memoriam Elizabethae" (V srečen spomin — kraljice — Elizabete), "De Sapientia Veterum", "Cogitata et Visa" in drugi. Spisi s potovanj so visoke vrednosti in še danes čitani kot malokaterga klasika. Pred svojo smrtjo je spisal Bacon večje število knjig, med katerimi se odlikujeta "Zgodo-

vina Henrika VII" ter "Zgodovina življenja in smrti". Poleg drugih številnih spisov je tudi prevajal psalme, a čemur se je ukvarjal skoro vsak pisatelj tedanjega kakor tudi par prejšnjih stoletij.

Ker je bil filozof, so kajpada največ vredna Baconova filozofska dela. Ta se delijo v tri dele: profesionalna, slovsvena in modroslovna. Profesionalna se največ ukvarjajo s tedanjimi zakoni. On kot politik je imel dober vpogled v to panogo življenja in njegova razprava o "Rabi zakona" in "Maksimi iz zakona" sta prav mojsterski deli.

Med literarna dela spadajo taka, kakor so nekatera že omenjena, namreč največ zgodovinska. Strogo modroslovna pa so taka kot na primer "Učni napredek". Slikih kakor to je devet del, katere so vsa daljša.

Nova Baconova filozofija, ki jo je podal v svojih spisih in pisanih je močno vplivala na vse izobraženstvo naslednjih stoletij. Najbolj radikalna modroslovska doktrina je zlasti vključevala tri dve vprašanji glede spremembe filozofije z ozirom na znanost: Ali je stvar originalna? Ali je vredna? Baconovo razlaganje je čisto samostojno in njegovo, čeprav ni vse jedro njegove filozofije čisto njegovo. Največji biograf o Baconu Macaulay pa je že začel ugrabiti o tej filozofiji, ki je tudi že dolgo diskreditirana. Veliko več priznanja za razvoj moderne filozofije živa Descartes, dasiravno je tudi njegova razlaga o telesnem dualizmu (duša

in telo) za današnji dan čisto ovržena.

Pa dasi Bacon ne moremo smatrati za konstruktivnega modroslovca, ali vsaj osamljenega pionirja na polju tedanje filozofije, vendar ne moremo trditi, da je bil on zavajalec. Istele je rešnice: Ravno njegova številna dela pomagajo razgaljati napake, obenem pa pobijajo srednjeveško misel. Bacon zasluži največje priznanje med tistimi, ki so se v 16. stoletju borili za moderno misel.

Najbolj popularni Baconovi spisi so s potovanja. Tako je tudi "Nova Atlantida", fantastično zamišljena storija o novi, najdeni deželi zelo lep opis s potovanja, v katerem je precej filozofije.

Nova Atlantida

(Uvod.)

Pluli smo iz Peru in jadrati se kako leto proti bregovom Kitajske in Japonske, rezali smo južno morje, na katerem smo bili založeni a prehrano za dvanajset mesecev. Nprestanu so pihali ugodni vetrovi z vzhoda, nežni in komaj čutni, kar se je ponavljalo že peti mesec. Toda veter se je spremenil in začel je pihati trajni zapad, tako da niso mogli nikamor naprej in smo se že parkrat pripravili, da bi se vrnili. Toda tedaj so se zopet dvignili močni južni vetrovi, ki so gnali nas brezmočne navzgor. Tako smo se po dolgem času znašli v največji morski divjini, daleč od svetov, škoro brez hrane in vode, vsi trudni, ker smo morali nadomeščati pomrle in bojne ljudi, in smo se pripravljali na smrt. Vendar smo dvignili svoja arca k bogu, ki je izkazal svojo čudežno dobrotljivost; proaili smo ga za milost in usmilil se je ter nas privedel na suho zemljo. Priptilo se je, da smo naslednjega dne po naši priprošnji zagledali na obzorju na severu goste oblake, kateri so nam dali misliti, da mora biti tam gori dežela. Vedeli smo, da je oni del Južnega morja docela neznan, zato smo alutitli, da morajo biti taki otoki, ki še niso bili znani. Pospešili smo brzo naše ladje in zvečer smo že videli zemljo, katere obrise smo potem videli vso noč, čisto jasno pa naslednjega jutro ob zori. Bila je za gozdovi poraščena temna zemlja. Čez uro in pol jadranja smo dospeli v dobro pristanišče prijaznega mesta; ni bilo sicer veliko, toda dobro zgrajeno, da se je prav prijetno videlo z morja. Komaj smo čakali, da se izkrcamo: Toda ploveči nasproti smo ugledali, da stoje na bregu ljudje z batoni v rokah, ki so mahali, kakor bi nam hoteli prepovedati, da se ne smemo izkrcati. Vendar nismo silihi nobenega vpitje, temveč samo mahanje v svarilo. Bilo nam je nekoliko nerodno, zato smo se posvetovali, kaj naj bi storili. Med posvetoovanjem smo ugledali, da se nam bližajo v čolnu, v katerem je bilo okoli osem oseb, izmed katerih je imel palčico, na vaški strani s plavo krplco navezano ter se je vzpel na krov naše ladje brez kakega nezaupanja na obrazu. (Konec jutri.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaši list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta za \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$4.50, pol leta \$3.25, za člani \$2.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

ZENITVENA PONUDBA

Hrvat vdovec srednje starosti se želi seznaniti s Slovenko ali Hrvatko v starosti 30 do 40 let v svrhu ženitve. Posedujem vrednosti \$5,000.00. Resne ponudbe naj se pošljejo na naslov: R. N.—P. O. Box 192—Barberton, Ohio. —(Adv.)

Agitirajte za novo člano

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCİ—izvrstna krasna knjiga, obseg 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Biogenesije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50
- Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50
- Zajednici—rešnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal slovit ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.50
- Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 282 strani mehko vezana, stane samo \$0.50
- "Hrbenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo \$0.25
- "Informator"—knjižica z vsami potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člano—stane samo \$0.20

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Izlet gospoda Broučka
v XV. stoletjeČeški spisal Svatopluk Čech—Poslovenil
Stanko Svetina.

(Dalje.)

Korakal je torej po ulici. Na desni strani je obrnila nanj pozornost najprej hiša, katere vrata so bila vsa z železom okovana; pa je sledil na tej strani dvor druge, na notranjo stran med drugimi potanjene hiše in pa — gospod Brouček se je začudil. Na pročelju imenovane hiše je bilo iztesano veliko vozno kolo, namazano a črno barvo. To je res presenetljiv slučaj!

Gospod Brouček je namreč poznal Tynsko ulico zelo dobro, ker je imel tam dolžnika, katerega je nešteto krat počastil s svojim posetom. Vselej je obrnila nanj pozornost tudi hiša "Pri rdečem kolesu", katero znamenje je na nji v posebni obliki vpodobljeno. "To je čudno", je mrmral. "Kakor bi bila to res Tynska ulica. Tudi te čirečare se ujemajo. — Res so te hiše vse drugačne; toda za petsto let se mnogo predrugači. I, vedno se mi plete v glavi ta nemisel.

Toda vkljub tej smešni misli se je bližal gospod Brouček koncu ulice z veliko napetostjo, ako opazi tam Tynsko cerkev.

Ko je stopil iz ulice — in glej! krasna Tynska cerkev se je res dvigala pred njim! Poznal jo je določno, čeprav se je svetila v krasu in novosti kot bi bilo njeno zidovje ravnokar postavljeno. Slučajno si je gledal gospod Brouček še od strani in glej! tu je bil iztesan nad obokanimi vrati hiše velik, poljačen prstan in poleg so bila zaklenjena vrata silne zgradbe, ki je bila sicer malo drugačna kot sedanji Tynski dvor, toda gotovo ni bilo to nič drugega.

Gospod Brouček je dal roko na čelo, glava se mu je zasakala kakor v omedlevici. Hiša "pri kolesu" — "pri prstanu" — Tynska cerkev — bogve če pride tod še na Staromestni trg...

Na ulici poleg cerkve se je skoro opotekel. Postranski portal je dokazoval identiteto, čeprav je bil nov, kot ravnokar zgrajen, brez napake in preledkov v prebogatem vencu okrasov, ornamentalnih in figuralnih v svojem nežnem, čistem izdelku, ki je bil kakor iz sladkorja. Na desni je našel isto ozko ulico, ki vodi h Kozji ulici in Dolgi cesti. Pa je šel po tej strani mimo hiše z neznanim znamenjem; z veliko, sedmerobarvno mavrico; toda sedaj — o Bog! Da, to je Staromestni trg in ko bi o tem dvomil, ta znana ogelna hiša Tynske ulice z belim zvonom, bi ga prepričala popolnoma.

Pogled na Staromestni trg bi mogel pač vzbuditi dvome. Hiše so bile ravno tako čudne kakor te, ki jih je dosedaj videl; res, bile so še bogatejše balkonov, stolpičev, pestrega slikanja in raznovrstnih okrasov; v sredi ni stal znani Marijin stebel, toda za to se je dvigal na severni strani trga nekaj oder z velikim kolom, kateremu je bilo pridano železno kolo in s katerega je visel nekaj raztrgan, pisan prapor; oba Tynska stolpa sta sicer gledala na trg čez hiše, stoječe pred cerkvijo, toda bila sta pravzaprav le dva velikansta stebra, ker so jima manjkala gorenja dela in strehi. Na drugi strani pa se je vzpenjal stolp mestne hiše — a pač malo drugačnim temenom — že v pol-

ni slavi in z okrašeno balkonovo kapelico. Mestna hiša je imela seveda popolnoma drugačno podobo in namesto njenega novejšega dela z balkonom, so stale prav do ulice, poleg sedanje Kromovske hiše, še tri hiše; pod mestno in pod sosednimi hišami je držal obokan hodnik, kjer je bilo videti zgradbe in kleti nekakih prodajalnic; toda v glavnih obrisih se je strinjala lega, razmerje, uredba trga in situacija ulic, vanj se končujočih popolnoma a sliki sedanjega Staromestnega trga, tako da ni mogel gospod Brouček, glede na vsa prejšnja opazovanja, več dvomiti o podobnosti.

Potrt se je zgrudil na kamenit sedež pod obokanim stebrom ogelne hiše pred Tynsko cerkvijo, nasproti hiši "pri belem zvonu". Morda se je tudi namenoma zatekel v to skrivališče; toda vkljub temu, da se je ravnokar razsvetlilo zgodnje jutro, so se že pokazali tupatam ljudje v živopisnem, starodavnem kroju. Na trgu in pred mestno hišo je stala truma oborožencev ki ni napravila na gospoda Broučka nič boljšega vtisa kakor straža pri vratih.

"Torej vendar", je premišljeval ubogi gospod Brouček, "vendar! je to homogoče — toda je važno! Ako o tem premišljujem, čude, da mi glava ne poči. Ampak kar moje zdrave oči vidijo, kar morem otipati z roko, temu moram vendar verjeti. Sem torej nasenkrat za par sto let zadaj. Gledam hiše, ki v resnici že davno ne stoje, sedim na sedežu, o katerem dobro vem, da ni na tem mestu o njem ne duha ne sluha, sem med ljudmi, ki so se v resnici že davno spremenili v prah in pepel in ki se vendar sprehajajo tamle živi in zdravi v svojih, že davno rasplahih in strohnelih oblekah. In jaz sam, ako bi bilo sedaj res leto štirinajsto četrto, ne morem biti živ, ker se narodim šele čez štiristo in še več let — in vendar čutim, da sem živ, toda vem tudi a popolno gotovostjo, da sem sedel večeraj, dne 12. julija 1888, pri Wuerfllu. Vsed te mešanice bi človek res zbrazil. Toda — morda sem sares blazen. Morda živim in sem živ! neprenehoma za Žižkovih časov in sem imel pri tem fikšno idejo, valed katere sem obdolžil nedavno onega človeka a svetiljko, ne, obratno: imel sem fikšno idejo, da živim za petsto let pozneje. In moj dom je bila je prikazen, moja gospodinja prikazen, Wuerfel prikazen, vse, vse gola fantazija mojih bolnih možganov, iz katere mi postaja šele sedaj vse jasno. Toda to vse je zopet goli nemisel. Saj imam vendar tukajle na sebi suknjo od Nera, tukaj je njegova firma — in Nera vendar ni hualit; tule v šepu imam listek električne železnice — in električni voz imamo v Pragi šele — pravzaprav smo ga imeli šele — v resnici ga bomo imeli — — Hudiča, da bi že do tega —!"

In gospod Brouček se je bil v obupni jezi a pestmi po čelu, smejal se je krčevito in se je res delal, kot bi bil norec.

In ni čuda: Saj se avtorju samemu vrti v glavi od te mešanice časov in njegov duh gleda boječe naproti sledečim poglavjem, kjer bode moral plesati ples med sedanjostjo in preteklostjo, v katerem ga bodo oblivale krvave srage. O, bodite usmiljeni takrat, vi gospodje, ki smatrate čelkega pisatelja za ubogega razbojnika na sramotnem odru, na katerega sme metati vsak zabavljice in blato v zabavo občinstva, ki si navadno misli: Prav mu — kaj pa piše!

(Dalje prihodnje)

ŽE VEČ NEGO
40 LETImovina
\$19,000,000.00

služi ta banka zanesljivo in pošteno vsem, ki njene poslu potrebujejo, ter oprezno investirajo prihranke njim poverje od tisoče poverjenikov, katere iznašajo mnogo milijonov dolarjev.

Najzibede na kakorčnikoli način vlaganje vaših prihrankov se prepričajte, kakšne ugodnosti dobivate oni, ki poslujejo to banko.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

Vogal zapadne 19. ulice in Blue Island Ave., Chicago, Ill.

NAJVEČJA SLOVANSKA BANKA V AMERIKI

Uradne ure: Od 9. ure v jutro do 4. ure popoldne, v ponedeljek in soboto od 9. ure v jutro do 8. ure večer.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

URNE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VREDNOSTI

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREBNA POJASNILA

NAROČITE SI KNJIGO
"Ameriški Slovenci"